

PAUL TUYUUTIŊICH EPHESUS-MIUNUN

Iiŋchuqqutit

Paul tuyuunmiñi Ephesus-miunun nuimaruagigaa “God-im sivunniugutaa, atautchimuguklugu savaapayaaq qilagmiļu nunamiļu, qaukhiġilugu Christ” (1.10). Apigimmigaich God-im iñuñich iñuutquvlugich taaptuma sivunniugutim sivunga taññiñia-quvlugu atausiññuqataulutik Christ-mun.

Aglaktim nalunaigaa uqautiksrani atiniq uqausigivlugu qanuq God aapauruamun iñuksraqtuñaniña, suliqutiginaisautilaanġich suliqilġutaisautilaanġich Jesus Christ-kun Iġñiġuruakun, sulikamañuqtaq unniqsuqhiisaa taññiqsautuamañuqtaq Iiitqusigik-suakkun. Aippanaġun suliqilġusirruq taiguaqtuanun iñuutquvlugich qiniġnaqsilġisisaġlugu atausiññuqatautilaanġat Christ-mi.

Qanusipayaatigun uqaluktigun nalunaiqsaurut atausiññuamaniñat iñuñisa God-im piqatigivlugu Christ: Añaayyuvik timitun ittuq, Christ qaukhiuvlugu, naaggaunnii iġlutun kañiġallugivlugu Christ, naaggaunnii nuliaguruatun aasii Christ uiguruatun. Aglaktuq aksiuġtauvluni isumagisaġniaqġlugu nagliktuutiqpana Christ uamani tuyuunmi tautuktitkaa uqalulluataatigun. Qiniġnaqsirruq sunapayaaq Christ piviuttaqquataagun, aitchuutigininġun, suliqutiginaigutaagun, nagliktutaagun suliqilġuutaiññiñuqun.

Avgutit

Sivulliqsaagun	1.1-2
Christ-lu añaayyuvuruallu.....	1.3–3.21
Iñuusatqiniġ Christ-mi.....	4.1–6.20
Aġiusaun	6.21-24

1 ¹Uvaña Paul, tiliraña Christ Jesus pisuutaagun God-im, tuyuqtuña ilaaguaqtauruanun God-mun, ukpiġnaqtuaguruanun Christ Jesus-mi [Ephesus-miittuanun.]^a ²Nagliktuusiaqpaqagitchisut tutqiuñmigliu God-miñ Aapartiñniñ Ataniġmiļu Jesus Christ-miñ.

Quviasaagusiaŋ Christ-miñ

³Nanġaġlakput God, Aapaña Atanipta Jesus Christ, qanuq atausiññuqatiginakaptigu Christ, ilaan aitchunġagaatigut anniqsuutauyumi-ñapayauraqtuanik uvaptiñnun itqanaiqsaqluta qilġuñmuñniksraptiñ-nun. ⁴Savañaiññagmi-unnii nunamik, God-im piksraqtaagianiñagaatigut atausiññuqatautquvluta Christ-mun, iñuuyumiñaqvluta nalaunñaruakun, suliqilġuñuqumiñaiļluta piļunmik sivuqqamiñi. ⁵God-im piviuttaġiñavluta taimañña, aasii piksraqtaagikamisigut taimani ilaa sivunniñammiiuq tiguagukluta inmiñun, tiliļlugu Jesus Christ nunamun tuqtitquvluta. Taamna piñagaa ilaan pisuutigivlugu. ⁶Tavraasii nanġaġlakput God, qanuq atqunapiagataq nagliktuutiqpaqararuq uvaptiñnun, atausiññuqataullasikamisigut piviuttaġiramiñun Iġniġmiñun.

^a1.1 Ac 18.19-21; 19.1.

⁷Christ tasuŋagaatigut God-mun, maqipkaqługu auni tuqquktivluta, God-mun suliquitigiŋaiquvlugich itqaumayumiŋaiŋlugich piłutivut.^b ⁸Tainna pikami, ilaa atqunapiagaataqluni nagliktuutiqpqaŋaruq uvaptiŋnun. ⁹Qanuq God isumatupiağataqtuaq suli kaŋiqsiŋavlugich supayaurat, salapqiŋagaa pisuutini uvaptiŋnun. Ilaan sivunniugutigiŋakkana ilisimananaŋaitkaluaqtuaq sivuani, Christ-gum paŋmapak taŋŋiŋagaa. ¹⁰Aasiuvva God-im sivunniugutigiŋakkana, piviksraq nalautitpan supayaat ilaan savaani atautchimuquvlugich piqatigilugu Christ Atan-guruuq supayaanun, sut qilaŋmiitkaluaqpata, naagga nunamiitkaluaqpata.

¹¹Atausiŋuqataukapta Christ-mun, kiŋuvaannaŋarugut iŋuggunmik isuitchuamik. Taamna piŋaruq God-im sivuniŋiŋavlugi tainna pirusrauvlugu. Ilaan nalautitchuagai ataramik sivunniugutini. ¹²Taamna pisigilugu, uvagut Jew-guruat ukpiqqaqtuaqut Christ-mun iŋuuruksaurugut ilisimanaqsisaglugi qanutun God-im kamaŋaqtılaaŋa, iŋuŋnun naŋağumiŋaqsiługu. ¹³Sulivsauc ilivsi, tusaaganikavsiuŋ uqaluk ilumun ittuq, tusaayugaagiksuaq annautikun, suli ukpiŋivlugi, Ilitqusiŋiksuaq unniqsuqlıisaunaruam nalunaŋiŋutchiŋagaasi, God-mun pigiliutivlusi.^c ¹⁴Tavraasii nalunaŋiŋutchiqsaunavlusi pigiliutivlusi God-mun, nalupqisukkumiŋaitchusi annaurrautilaavsiŋiŋik paŋmapaŋmiŋ qilaŋmugatağlusi. Pisigilugu taamna, iluqağmiŋ iŋuich naŋağlirruq God kamanautaagun.^d

Paul Aŋaayyutaa

¹⁵Taamna pisigivlugi, tusaanavluna ukpiğutivsiŋiŋik Ataniğmun Jesus-mun suli pivituttaqquktivsiŋiŋik iluqaiŋiŋun ilaaguaqtaauruanun God-mun, ¹⁶qu yaŋaiyuitchuŋa ilivsigun God-mun, itqaumavlusi aŋaayyutimni. ¹⁷Apigiŋigiga God-ija Atanipta Jesus Christ, kamaŋaqtuaq Aapa, puttusritquvlusi ilaan isumattutaanik, ilivsiŋiŋun God ilitchuğimmağiksıtuquvlugu. ¹⁸Suli apigiŋigiga God ilitchuğipkaquvlusi nalupqigiŋaiğlugu annagumman taavrumuŋa God-im ququŋammaasi, suli ilitchuğilugu inuaŋaiŋiŋiŋa kamanautim, God-im ilaaguaqtanisa kiŋuvaannaktaaginiakkaŋat. ¹⁹Apigiŋvsaagmigiga God ilitchuğipkaquvlusi qanutun kamaŋapiagaataqtılaanik ilaan suaŋŋataa ikayuğumiŋaqluta ukpiqtuaguruaguut. ²⁰Taavrumuuna kamaŋapiagaataqtuakun suaŋŋatikun God-im aŋipkaŋagaa Christ tuqqunmiŋ, aasii aqvitiługu kamaŋaqsipkaqtavuiŋmun ilaan taliqpiata tuŋaanun qilaŋmi.^e ²¹Tavra Christ kamaŋaŋhaaqsiŋaruq isağuliŋniŋ ilitqusiqlıuŋniłlu, suli suaŋŋatiniŋ atanignaqutinıllu. Aasii ilaan kamanautaa kamaŋaŋhaasugruktuq supayaanıŋ mattumani nunami, naagga nunami qaiyumaqaqtuami. ^{22,23}Aasiis uli God-im aŋalatchiyumiŋaqsıŋagaa Christ supayaanik, iŋupayaanıglu. Aasii Christ niaquummatun ittuq aŋaayyulıqıruanun timigimmatun itamiŋun. Ilaan atanniqsımagai iluqaisa aŋaayyulıqıruat, suli nayuqlıataa ittuq iluqaiŋiŋi, tainnatuttaq nayuqlıataa inmatun sumıliqaa.^f ^g

Tuqqunmiŋ Iŋuggunmun

2 ¹Tavra ilivsi qaŋapak tuquŋaruatun iŋuktun inŋagaluaqtuasii qanuq piłuksıŋavlusi kamaŋiŋiłıuğilılu God-im pitquraŋi, God-im aitchuŋagaasi iŋuggunmik isuitchuamik. ²Taimani iŋuunagaluaqtuasii piłuusıqutini, nunam iŋuŋisa iŋuusiatitun. Taimani qaukhiata ilitqusiqlıuich piłuusıqipkaŋavlusi, paŋmapaksuli iŋuŋnik kamaksripkaiŋiŋmatun God-im pitquraŋiŋiŋik.^h ³Tainnauvva iluqata qaŋavlugi iŋuusuŋagaluaqtuaguut. Pisuunaruaguut qanuq piłuksısuuuruat iŋuutchıvsa pisukkaŋiŋiŋik, iŋuuvluta ivıgagıniugaqsiŋiŋaqlugich timiptalu isumaptalu pisukkaŋıch. Tavra ukpiqtuagaŋiŋiŋapta taimani,

^b 1.7 a Mk 10.45; 14.24; He 9.12-14. ^b Col 1.14. ^c 1.13 Lk 24.49; Jn 14.26; 16.13-15; Ac 1.4; 2.33.

^d 1.14 2 Co 1.22. ^e 1.20 Ps 110.1. ^f 1.22 Ps 8.6. ^g 1.22-23 Col 1.18. ^h 2.2 Eph 6.11-12; Col 1.13.

tatavsqa tauyumiñanagaluağmiugut allatuttauq iluqaisitun ukpiñaitchuatitun iñuktitun.ⁱ

⁴Aglaan God naglikkuti qpaqanaruaq uvaptiñnun suli piviutta qipaqaagaatigut. ⁵Irrisiquanagaluaqtilluta tuqunaruatun iñuktun pisigivlugich piñuutivut, God-im aitchuñagaatigut iñuggunmik isuitchuamik añipkaqamiuñ Christ tuqqunmiñ, qanuq atausiñjuqatigiñagikput Christ. God-im nagliktuuti qpaqanagun annaurraunaruqut.^j ⁶Aasiisuli atausiñjuqatigiñavlugu Christ, añipkaqtauganiñammaturun ittugut Christ añipkaqtaumman. Suli inmiuq uvagut qilañmiitaniñmatun aquppivluta inaani kamanaqsi pkaqtauvium piqatigivlugu Christ Jesus, qanuq ilaa atausiñjuqatigiñagikput. ⁷Tainna pikami God piaqfuktautaipiagatanaruaq uvaptiñnun atausiñjuqatigipkaqamisigut Christ-mun, aasii taavruma ilisimanaqsiñiağaa isuitchuamun qanutun God naglikkuti qpaqaqtillaña uvaptiñnun. ⁸Qanuq God-im nagliktuuti qpaqanagun annaurraunarusi ukpiliqavsi. Annautiñaitchusi ilivsiñnik sunik piñusi. Taamna annaun God-im aitchuutaa ilivsiññun. ⁹Annaurraun aitchusi pisigivlugich piñgusiñluatasi. Annaurraullaniğuvsi piñgusiñluatasi pisigivlugich, iñuk uqavigaagutiksraqağniagaluqtuq. ¹⁰Aglaan God ilaa allañjuqtitchiñaruq uvaptiñnik, atausiñjuqataullasivluta Christ-mun, iñuulluatallassitquvluta. God sivuniqananiqsuq iñilğaan tainna iñuuruksrauvluta.

Atausiñjuqatigiñiq Christ-mi

¹¹Tavra itqaqsiuñ qanauvlugu ilivsi Jew-guñitchuasii taiguqtaunagaluaqtilaaqsi nalunaiññutailanik Jew-guruanun timimiñni nalunaiññutaqaqtuanun. ¹²Itqamasitchi taimani atausiñjuqatigiñaitkiksi Christ, ilañaiññarusi God-im iñuksraqtaañiñun Israel-guruanun. Piqatauyumiñaiññarusi aitchuusiaqaqtuanun unniqsuqñiisunik God-im sivunniugutigiñakkañiñnik iñuksraqtaamiñun, aasii piqañiññusi annagummanmik, suli naluvlugu God. ¹³Tavra uñasiğuuñagaluaqtuasii God-miñ, pañmapak Christ qağğisiñagaasi ilaanun, maqipkaqlugu auni tuqputivlusi. ¹⁴Christ añuyautaiqsiniñagaatigut God-mun avanmullu. Jew-guruallu Jew-guñitchuallu atinjtikaluaqtuat uumikkutivlutin, pañmapak atisiñarut añuyautiñaiqlutin.^k ¹⁵Jew-guruat pigivlugich iluqaisa God-im pitquranj, añayyuvikpañmilu pirağautchich, isummatigiñarut inmiñnik nalaunğañhaaqlutin Jew-guñitchuaniñ. Tavra Christ tuqkama, asivañagai pitqurapayaurat nalaunğasiñiağutaunaiqlugich iñuñnun, aglaan iñuich nalaunğasi pkaq tauyumiñaqsiñvugich ukpiglutin ilaanun. Taamna pisigivlugu Jew-guruallu Jew-guñitchuallu atausiñjuqatigiñagaat Christ, aasii añuyautiñaiqlutin avanmun.^l ¹⁶Atunim Jew-guruallu Jew-guñitchuallu avilaitqatigiñiksittut God-mun Christ tuqputaagun añarraurami, aasii pañmapak suuramik-unni uumikkutaiqsut avanmun.^m ¹⁷Suli Christ tiliñagai alğaqsuirini quliaqtaugutitquvlusi añuyañaiğunmik God-mun, ilivsi Jew-guñitchuasii uñasiñagaluaqtuasii God-miñ Jew-guruallu qanittuat God-mun.ⁿ ¹⁸Tavra atausiñjuqatigiñakaptigu Christ iluqata, Jew-guruallu Jew-guñitchuallu, ikayuqtiaqtugut atautchimik ilitqusigiksuamik ullautitquvluta Aapamun.

¹⁹Tavraasii tavranğaaglaan allayuagunaiqsusi iglaagunaiqsusilu, aglaan atausiñjuqataurusu ilaaguaqtauranun God-mun, ilalutivlusilu igluqatiniñun God-im. ²⁰Ilivsi igluqpaum ilağimaturun itkaasi nappakkağata maññuliğmatun pivlugu tilirauruaniglu uqaqtiniñiglu God-im, Christ Jesus ilaa sivulliqsun maññuksratun uyağaktun maññuliuti qqaqlugu.^o ²¹Qaanun taavruma maññuliutauqqaqtuam uyağaum igluqpak iluqani ipiqqisauruq aasii nappaqlugu

ⁱ 2.3 Col 3.6. ^j 2.1-5 Col 2.13. ^k 2.14 Jn 14.27. ^l 2.15 Col 2.14. ^m 2.16 Col 1.20. ⁿ 2.17 Is 57.19. ^o 2.20 Is 28.16; Mt 21.42.

añaayyuviguqsaiññaqtuutun ilaaguaqtauvlugu Ataniğmun. ²²Tavraptauq tainnatun ilivsi ilagimmigaasi God-im igluata aasii God inuuvluni iluvsiñni Ilitqusigiksuumigun.^p

Paul Savautigai Jew-guñtichuat

3 ¹Uvaña Paul tigutaaqtauruna pisigivlugu algaqsruiñiga tusaayugaagiksuumik Christ-kun ilivsiñnun Jew-guñtichuanun. ²Ilišimarusi God-mun aitchuñatilaamnik taavrumiña savaaksrapiağatamik, algaqsruiñigmik ilivsiñnun Jew-guñtichuanun God-im nagliktuutiqañanik.^q ³Taamna sivunniugutaa God-im Jew-guñtichuanun ilisimanaiñjaruaq sivuani, God-im salapqinagaa uvamnun. Taamna uqautigillanagiga uqautigipiasunağnagu tuyuutimni.^r ⁴Aasii taiguallaisa tuyuutitka, puttuqsriñiağiksi kanjisisiqatilaaga algaqsrutiqağnigmik Christ-mik. ⁵God-im kanjipsipkañaitkaa taimani inuuranun inuñnun pañmapak kanjipsipkaisiğmisun ilaaguaqtamiñun uqaqtimiñullu Ilitqusigiksuumik. ⁶Aasiuvva God-im salapqinakkana. Jew-guñtichuat kiñuvaannaqataullasivlughich Jew-guruanun. Iliñich Jew-guruatuttauq pigillavlugich Christ-gum, aasii piqataullasivlutiñ annaunmun unniqsuqñisaunaruamun Christ-kun, ukpiğiliqamisigik tusaayugaagiksuaat.^s

⁷God-im piksraqtaaqinagaa algaqsruirautquvluña tamattumiña tusaayugaagiksuumik, nagliktuutiqaqaqtuni uvamnun annautivluña suañnanmigun. ⁸Kamanañiñiqsraugaluqaqtilluñ iluqaiñniñ ilaaguaqtauruniñ God-mun, ilaa naglikkutiqañaruq uvamnun, aasii uvamnun algaqsrutiqaqtuñagai Jew-guñtichuanun inuañaitchuat anniqsusiaksrañich iluqağmiñ, atausiñquqataunaruat Christ-mun.^t ⁹Suli God-im piraksriñagaañ kanjisiñaqsitquvluñ ilaan sivunniugutiñaranani inupayaanun, annaurrauniksrañat inupayaurat Jew-guñtkaluqaqtat Jew-guruallu. God-im savañaruam supayaanik, nalunaqtinagaa aippapak taamna sivunniugutini. ¹⁰Pañmapak God-im ilitchuğipkanagaa sivunniugutini añaayyuliqiruatigun, tamatkua iluqaisa isagulgiñllu ilitqusiqñiñllu tautuquvlugich tañjiutaanik kamañtuam isumattutaata God-im. ¹¹God-im sivunniugutiñagaa taimañña-qaña isuaniñ taamna sivunniugutini tañjiqsauñiağnivlugu Jesus Christ-kun Ataniptigun. ¹²Aasii pisigivlugu ukpiğniqput ilaanun, qikkisaiğluta ataqsrutaiağluta ullautiyumiñtaqtugut God-mun. ¹³Nagliksaqtuña pisigivlugu quliaqtuaqağniña tusaayugaagiksuanik ilivsiñnun, aasii apigigivsi ipiqtusutiqaqtuñiñlugu taamna, ađlaan qapiñaisaagusiagitquvluñ pisigilugu anniqsusiqañaniqsi algaqsrutiqaqtun ilivsiñnun.

Pivuttaqquataa Christ

¹⁴Isummatigikapkich tamatkua iluqaisa God-im sivunniugutiñarañi, puñluña añaayyuruña Aapamun, ¹⁵Aapauruamun iluqaiñnun ukpiqtuanun, qilañmiitkaluaqpata naagga nunamiitpata, ¹⁶añaayyuvluña God-mun inuañaitchuamik nagliktuutiqaqaqtuamun, suañnasipiagataquvluñ Ilitqusigiksuumiñun iluvsiñniittuamun inuuyumiñaqsiñlusi nalaunñaruakun, ¹⁷ilisi manağumauq Christ inuutilaaña uummativsiñni siviutilaañatun ukpiqsimaagñivsi. Añaayyummiuñña-suli pivuttaqsriqpaktuagukavsi, kanjisyumiñaqquvluñ piqatigilughich iluqaisa ukpiqtuata ilitchuğilugu uummativsiñniñ, ^{18,19}qanutun kamañqitlaaña pivuttaqquataa Christ-gum uvaptiñnun. Pivuttaqquataa kamañqaiñluni ilitchuğimmağiksiyumiñaitkikput iluqaan. Sutun ittuq aktilaagnağumiñaiptaqtuutun, ikiqtulhaaqñuni, takilhaaqñuni qutchiñhaaqñuni

^p 2.22 1 Co 3.16-17; 1 P 2.4-5. ^q 3.2 Col 1.25. ^r 3.3 Ga 1.12. ^s 3.4-6 Col 1.26-27. ^t 3.8 1 Co 15.9.

itilhaaqłuniłú supayaamiñ qiniqtuuraagumiñakkaptiñniñ. Tainnainniñman añaayyutigivsi ataramik iñuutquvlusi nalaupiağatağlugu God-im iñuutqutaa ilivsiññun.

²⁰ Qanutuħhaaq God-im pisiyumiñagaatigut qaanigługunnii apiqsriagiymuñakkaqput naagga qiniqtuuraagumiñakkaqput. Taamna ilaan piłłagaa ilitqusigiksuakun ikayuqtigianikkaptigun ilaan iñuutqutaagun uvaptiñnun.

²¹ Iñupayaat isuilaaamik nangaglırruğ God pañmapaṇmiñ isagutilugu isuitchuamullu, pisigilugu ilaan aktilaaganignağumiñaitchuaq kamanautaa ilisimanaqsinjaruaq añaayyuliqiruatiğullu Christ-kullu.

Atautchisun Timitun Inniç

4 ¹ Tavraasii uvaña, tigutaaqtaq savautivlugu Ataniq, qiniñuağivsi iñuutquvlusi nalliummatiruamik God-im iñuutqutaanun ilivsiññun, ² kamasañiłłusi pikakaktautaiłłusiłú qiniuirutilusiłú avanmun, manimmisilusiłú pimaqłuutivsigun avanmun pisigilugu pivitutaaqutiniqsi. ³ Ilitqusigiksuam atipkağlisi, tutqiuutiqağumausi avanmun. ⁴ Qanuq iluqasi atausiurusi, timitun atausiuruatun. Atausiummiuq ilitqusigiksuuq, aasii God-im ququañammigaasi piqatigiiquvlusi atautchimi annagummanmi. ⁵ Suli atausiummiuq Ataniq, ukpigivigikkañat iñuich atunim, ilañiutinañmiut atunim atautchimun paptaiğunmun. ⁶ Suli atausiummiuq God, aapanat iñuich iluqağmiñ, qaukligikkañat supayaat, savaktuaq supayaatigun, sulii iñuuruaq supayaani.

⁷ Tavra Christ aitchuñagaatigut atausiullaavluta piraksrallaanik supayaanik pitqukkamiñik uvaptiñnun. ⁸ Taamna sivuniğivlugu, aglausimaruaq Bible-ni inna, “Mayuqami qilañmun, aullarriñaruq tigutaaqtağinañakkañiñik Tuunğam, sulii qaitchivłuni piraksranik iñuñnun.”

⁹ Sumik sivuniqaqpa uqallaun, Ilaa mayuñaruq? Sivuniqaqtuq mayuqsañaiññağmi atqañaruq atchinqiñiqsrapiağatañanun nunam. ¹⁰ Aasii taamna atqañaruq ilaaguruq mayuñammiruaqtauq qutchiñiñiqsramun qilañmun, ilaan atanniqsimasukługich supayaurat. ¹¹ Aasii aitchuutiñi innasiuñarut, iñuich ilañich tilirautquvlugich, ilañich uqaqtautquvlugich God-mun, ilañich tusaayugaagiksuanik alğaqsrutquvlugich, ilañich añaayyuliqsautquvlugich ilisaurrautquvlugilıu. ¹² Taamna piñagaa, itqanaiyaqsaqlugich iluqaisa God-im iñuñi savaaqsrannun ukpiqtuaguniğmiñni, sivunmuktuutiksrañannik añaayyuliqiruati, timigikkañi Christ. ¹³ Tavra iluqata atunim ukpiligataqtilluta, sulii uvaptiñnun ilitchuğipiağataqtillugu Iğniña God-im, iñuullautagumiñaqsilğatağluta iñuusipiağatamik Christ iñuusigitqukkañanik uvaptiñnun, ilaan iñuusimisun. ¹⁴ Tavraññaaglaan inñaigñiaqtugut miłiqitutum maliksuyaruatun, asiñuutitpağumiñaiğluta killukun ilisaurrutiniññun sagluqinnigniaqtuat iñuich, pisaasunmikkun killukun ukpiqtitchisuuruat iñuñnik. ¹⁵ Aglaan sivunmuktuqtuksraurugut supayaakun Christ-tun ilisaiñ-ñağluta ilisaurrutigilugu ilumun ittuuaq pivitutaaqutilluta. Christ niaquuruatun ittuq, ¹⁶ aasiilıi uvagut sulliñiğimmatun itkaatigut timim. Timi añalanmatun niaquata sulliñipayaurañi savañmatun surruilıutiniñi navyaapayaurat uniuqtinñaiłłutiñi, tainnatulli ikayuutiruksraummiugut avanmun ilisaiññağugluta Christ-tun pivitutaaqutilluta avanmun.”

Nutauruaq Iñuusiq Christ-kuaqtuaq

¹⁷ Tavraasii Ataniq uqaqsiqlugu uqallautigivsi qapiñaiqluñña tavraññaaglaan iñuusiqañaiquvlusi Jew-guñitchuatuñ, isumaqaqtuatuñ anniqsuutañitchuaniç,^x

^u 4.2 Col 3.12-13. ^v 4.8 Ps 68.18. ^w 4.16 Col 2.19. ^x 4.17-19 Ro 1.21-25.

¹⁸suli kanjicsilaiḥḥutinj, qanuq nalupiallaktut uqayunaitchullu. Ilijich ilanjutiyumiñaitchut inuutchimun God-im aitchuutaanun. ¹⁹Suqpagillainjagaich-unnii iluqaisa kanḡunaqtuat sut, aitchuutigivlutinj inmiḡnik qanusipayaamun pigiiḥḥiqunmun, maliguaqḡugich isummiutitinj qanusipayaauramun pigiitchuamun pitchaiḥḥiragñiagnatinj.

²⁰Iḥḥisaḡaitchusi tainnatchimik inuutchimik ilisausiavsigun Christ-kun. ²¹Nalupqin aitchuq tusaayugaaḡinjagiksi Christ, aasii ilaan maliguaqtigimmasi ilisausiaqanarusi ilumun ittuanik Jesus ilisaurrutinjñik. ²²Tavraasii aḡalatinḡaiḡitchi piluksisuguuruanun inuusiḡruavsiññun, pipkaisuuruanun ilivsiññik taimani inuusiḡisuukkavsiññik pigiiḡiaḡataqtuakun inḡaruanik, kipiḡsaaḡlusi pigiitchuanun sagluqivlusilu. ²³Nutaḡuqtuksraupiaqtusi kipigñiugutigikkavsigun isumanivsiññilu. ²⁴Aḡalattittuksraupiaqtusi nutauruamun inuutthivsiññun savaaguruamun God-im irrusiatun, inuupkaiyumiñaqtuamun ilivsiññik ilumutun nalaunḡaruakun piluutaitchuakullu.²

²⁵Tavraasii sagluḡaiḡitchi. Inupayaaq uqaqtuksraupiaqtuq ilumun ittuanik ukpiqtuaguqanmiñun, qanuq iluqata atautchimiittugut timaani Christ.^a ²⁶Qinnaliguvsi piluksisiginagu. Qinnanjanasi uvluqtutilaanatun,^b ²⁷tuunḡaq piviksraqaqtitaunitchumauq piluksipkaḡumiñagłusi. ²⁸Tavranḡaaglaan tigligaqti tigliganaiḡli, aḡlaan savagli saglutaḡautaitchuakun, aitchuutiksranikkumauq piiḥḥiḡutuanun. ²⁹Uqaluḡaḡnasi anniḡutauruanik inuḡnun, aḡlaan uqaluḡaḡitchi anniḡsuutaayumiñaqtuaniḡ sivunmuktutayumiñaqtuaniḡlu, tamatkua tusaaruat uqaluvsiññik anniḡsuusiaḡaḡumaut. ³⁰Suli isumaalluksaaḡnagu Ilitqusiḡiksuaḡ God-im, qanuq Ilitqusiḡiksuaḡ God-im nalunaiḡntchiutiginagaa pigiliutivlusi, nalupqinaiyautigivlugu uvlumi taivrumani God-im annaktinniḡmasi iluqaaniñ piluunmiñ. ³¹Uumiḡruutiḡaḡnasi iluvsiññi, piavsayyataiḥḥilusiḡ qinnautaiḥḥilusiḡ qanaaḡutaiḥḥilusiḡ, suamaruanik uqanaiḡłusiḡ naḡḡuksruutiḡaiḡłusiḡ, ³²piḡłuktaut inaiḡłusiḡ avanmun, naglikrsautiḡaḡłusiḡ suliquḡinaiḡutilusiḡ avanmun, God-iptauq suliquḡinaiḡammagich itqaumayumiñaiḡḡugich piluutisi pisigivlugu Christ.^c

Iñuusitchi Qaummaḡmi

5 ¹God-im tainna piḡpagivlusi miḡliḡtuliutimmasi ilivsiḡ tainnatun piñiluktuksraurusi avanmun, qanuq ilaan piviuḡtaḡivlusi miḡliḡtugḡigaasi. ²Piviuḡtaḡqtiḡpaḡaḡitchi allanun inuḡnun, maliguaḡługu tuvraak sriutaa Christ piviuḡtaḡivluta aitchuutiginaruḡ inmiñik God-mun tuqutauvluni piluutaiḡukłuta. Tainna pikami, iviḡanagaa God, taipkunatun ikipkairuatun niḡrutinik aitchuikaminj ilaanun.^d

³God-im inuḡimmasi allatuḡtuksraunitchusi, qanusipayaamiglu pigiitchuamik, kaviuḡtuksraunitchusiḡ suuramik-unnii. ⁴Uqautiḡaḡtuksraunitchusiḡ kanḡunaqtuanik. Uqaqtuksraunijñmiasi asiliḡqutauruanik, sulii pigiitchuanik uqaqtuksraunitchusi. Aḡlaan iluḡaḡhaaqtuḡ nanḡaḡuvsiuḡ God. ⁵Una nalupqinaigisiuḡ, kiñaliqaa allatuḡtauruuḡ isigumiñaitchuḡ atanniḡsimavianun Christ God-ivlu naagga pigiiḥḥiqirauruḡ naaggaunnii kaviuḡtauruuḡ, kaviuḡḡiḡhaaḡugich inuḡllu sullu God-miñ. Taamna inuuraḡpaḡaḡniḡuruḡ.

⁶Kimulliqaa sagluḡipkaḡnasi ilumun inḡitchuanik uqaluḡnik, qanuq tamatkua pisigilugich God-im tatavsagñiḡai kamasulaitchuat inmiñik. ⁷Sagluḡinñiḡniḡaḡt uanun piḡasiqsuutinasii. ⁸Ilivsiḡsauḡ piluusiḡiḡuḡaḡuḡḡaḡaluaḡtuasii inuḡmmatun taḡḡmi, paḡmapak Atanḡum inuḡgiliutimmasi, piluusiḡiḡuḡanaiḡsusi, qaummaḡmi inuuruatun. Tavraasii inuutuññiḡaḡtuksraurusi qaummaḡmi. ⁹Inuukavsi

² 4.22 Col 3.9. ³ 4.24 a Col 3.10. b Gn 1.26. ⁴ 4.25 a Zec 8.16. b Ro 12.5. ⁵ 4.26 Ps 4.4; Jas 1.19-20.

⁶ 4.32 Col 3.13. ⁷ 5.2 Ex 29.18; Ps 40.6.

qammaḡmi, iñuupkaqtitaursi nakuupiaqtuakun nalaunḡapiaqtuakullu ilumupiaḡlu ittuakun. ¹⁰Iłitchisaiññaḡitchi iñuuniagnaḡmik iviḡaumasuglugu Ataniq. ¹¹Piqasiqsuutinas iñuḡnun pilḡusiqaqtuani anniqsuutaunḡitchuanik, iñuuvlutinḡ taaqtuami. Aglaan satqummiqsigik pilḡusiḡiitchuanḡich qammaḡmun. ¹²Qanuq kanḡunaqtut-unni uqatigisaqtuni pilḡusiḡich nalunautchivlutinḡ. ¹³Satqummiḡuvsigik qammaum qammaḡigviginiḡai piluutinḡich aasii satqummiḡlugich aasii ilitchuḡigumini qanutun killukuapiaḡataqtilaaminḡnik, ilaḡich ilaanni iñuurraqsiñiaqtut qammaḡmi. ¹⁴Taamna pisigivlugu God uqallaḡaruq Bible-ni inna, “Itiḡiñ siñiktii, qimakkich tuqutauyumiññaqtuat piluutitin, aasiili Christ iñuullasipkaḡniḡaatin qammaḡmi.”

¹⁵Qaunaklaapiaḡitchiasiiñ qanuq iñuutilaavsiñnik, isumalluaḡiitchuatun iñuktun piḡaiḡlusi aglaan isumaturuatu, ¹⁶atułhamaniaḡlugu piviksraq anniqsuunmun, qanuq makkunani uvluni iñuḡiaqtut pigiitchuat piñaiłutchiqsuutit uvaptinḡnun savautitchaiłisaavlugu Ataniq.^e ¹⁷Tavraasii isumalluaḡiñniñasi, aglaan uvlutuaqpan nalupqinaḡñiluksiuḡ tuvraḡuglugu suna Atanḡum pitqukkana ilivsiññun. ¹⁸Suli imiḡasisiḡaḡnasi taanḡaḡmik, qanuq taamna piaḡiitchuamun pialapiaḡataḡniḡmun ittuq, aglaan ilitqusigiksuamun aḡalatittitchi, ¹⁹uqaurrutilusi avanmun psalms-nik nanḡautiniglul ilitqutchikullu atuutinik, atuḡlusi atuutinik, psalms-niglu Ataniḡmun ilivsiññiñ,^f ²⁰ataramik quyyatigilugich supayaat God-mun Aapamun, atqagun Atanipta Jesus Christ.

Tuvaqaḡtigiich

²¹Qiksiksrautiqaqavsi Christ-mun, kamakkutiḡaḡitchi avanmun. ²²Nuliaguruasii, kamagisigik uisi, kamagimmatuttauq Ataniq.^g ²³Qanuq uiguruuq atanignaqutiqaqtuq nuliamiñun Christ-tuttauq atanignaqutiqaqtuatu anaaayyuliquaru, sulii Christ ilaa annaurrigiḡaat anaaayyuliquaru, ilaan timigimmatun itanḡisa. ²⁴Anaaayyuliquaru tun kamakkutiqaqtuatu Christ-mun, tainnatuttauq nuliaguruat kamakkutiqaḡlich uimiḡnun supayaatigun.

²⁵Uiguruasii, piviuttaḡisigik nuliasi, tainnatuttauq Christ piviuttaḡimmatun anaaayyuliquaru sulii aitchuutigivluni inmiñik pisigivlugich tuqutaavluni.^{h i} ²⁶Ilaa tainna piḡaruq anaaayyuliquaru ilaaguaqsaqḡugich God-mun, akuqtuḡnaḡumiñaqsisaqḡugich piraksriḡaḡai paptaiqsautquvlugich kamagilugilulu uqaluḡni. ²⁷Ilaa tuquḡammiuq iñuich anaaayyuliquaruḡuglughich ilaan pigiliutisukḡugich. Niviaqsiḡaḡ anḡunmun tuvaqaḡasiutiruatu ilaan anaaayyuliquaruani piluutaitquḡai naḡḡunaqtuagilugich piññaḡnaqtuatu niviaqsiatu tuvaqaḡiksrautiqaqtuatu salumavluni qanusilimaamiñ suḡiirrunmiñ. ²⁸Uiguruat piviuttaḡiraksraḡiḡaḡich nuliatinḡ nanmiñiq timimiktun ililugich. Iñuk piviuttaḡsriḡaruq nuliamiñik piviuttaḡiruq inmiñun. ²⁹Qanuq qanḡaunniñ iñuum uumiginaḡitkaa timini, aglaan pamatchuḡaa qanagivlugulu, Christ-tauq qanaksrimmatun anaaayyuliquaru, ³⁰qanuq ilaan uvagut timigimmatun itkaatigut atausinḡuqatigivluta. ³¹Bible uqaluḡniñni God uqallaḡaruq inna, “Taamna pisigilugu, anḡutim qimaguuniḡik aapaniḡlu aakaniḡlu aasii nayuqsuutivlugu nuliani. Tavra ilinḡik malḡuuruak atautchisun iñuktun iliniñiaqtuk.”^j ³²Kamanaqtuḡaḡ ilisaun salapqinaruq taavrumuuna Bible uqaluatiḡun tuvaqaḡtigiikkun, aasivsaḡuq kanḡiqsigiḡaḡ sivuniqaqtilaḡanik Christ-mullu anaaayyuliquaru nullu. ³³Suli sivuniqaḡmiuq ilivsiññun tuvaqaḡtigiiksuanun. Anḡutipayaam piviuttaḡiraksraḡiḡaḡa nuliani ilimisun ililugu, sulii nuliaguruam isummatigilluataḡlugu uiñi.

^e 5.16 Col 4.5. ^f 5.19-20 Col 3.16-17. ^g 5.22 Col 3.18; 1 P 3.1. ^h 5.25 Col 3.19; 1 P 3.7.

ⁱ 5.25-27 2 Co 11.2; Rev 21.2,9. ^j 5.31 Gn 2.24.

Miqhiqtullu Aḡayuqaallu

6 ¹Miqhiqtuut, kamagisigik aḡayuqaasi Ataniq atausiḡḡuqatigiḡakavsiuḡ. Taamna nalaunḡaruq.^k ²Qutchiksuakun isummatigisigik aapasilu aakasilu, taamna unniqsuḡḡisiqaaqtuq pitquranin^l ³piḡluataun itchumauq ilivsiḡḡun sulii iḡuuyumausi sivisuruamik nunami. ⁴Aḡayuqaaguruasii qinnaguksaaḡnagich miqhiqtusi, aglaan iḡukkuksaqsigik natqiksruutigilugich siḡḡisuuḡtigilugillu Atanḡum iviḡaumagikkaḡi.^m

Kivgallu Kivgaqaqtuallu

⁵Kivgauruasii, kamakkutiqaḡitchi tamatkunuuḡa nunami atanigikkavsiḡḡun, qiksigitugich savautilluatapiaglugich, savaurriyumalaagłusi savautimmatun Christ.ⁿ ⁶Savaḡaiḡłusi qiiḡiqtiqaḡuvsi kisian iḡuḡnik iviḡaiḡiḡtitun, aglaan piḡlusi kivḡanḡisun Christ, savaaḡilugu pisuutaa God-im piyumalaagłusi. ⁷Tavraasii savaurrisitichi piyummatigiksuakun savaḡmatun Ataniḡmun, iḡuḡnik savaurriḡiḡmatun, ⁸iḡisimalusi kialiqaa nakuurualiqiani tainnatuttauq aitchuusiaqautiginiḡaa Ataniḡmiḡ, kivgaḡaluḡumi naagga atangiḡkaluḡumi. ⁹Atanḡuruasii, tainnatuttauq pisitichi kivḡavsiḡḡun sivuḡasaḡsaiḡilugich, iḡisimalusi Ataniḡat ilivsiḡlu Ataniḡsi qilaḡmiittuuaq aḡalatchisilaḡanik ativlugich iḡupayaat.^o

Annugaat Aḡuyaunnat God-im Aitchuutiḡi

¹⁰Aasiisuli, suaḡḡatiqaḡitchi ikayuutaagun ilaan sapiḡḡaqtuam suaḡḡataata atausiḡḡuqatigiḡalugu Ataniq, ¹¹atuḡlugu iluqaan suaḡḡan God-im aitchuutaa ilivsiḡḡun, Tuunḡaum payariḡitchumagaasi pisaasuḡmiagunmigun.^p ¹²Qanuq aḡuyaḡitkivut iḡuich timiqaqtuut, aglaan aḡalatchiruat ilitqusiqḡuich siḡami, atanaurallu pigiitcheuat aḡalatchiruat iḡuḡnik mattumani nunami, suaḡḡatillu aḡalatchiruat pigiitcheuanik makkunani uvluni. ¹³Tavraasii ataramik atuqsiiḡ iluqaan suaḡḡan God-im qaisimaakkaḡa, payariyumagisi Tuunḡaum piḡuksipkaḡniutiḡi uvlut pigiilikpata. Itqanaitchitichi aḡuyaktitun iluqaisa atuḡlugich aḡuyaunnat annugaasi iḡlutuḡumiḡaḡumagisi akilḡivsi piyuḡutiḡi kiḡuppiasunaḡnasi.

¹⁴Tavra itqanaitchitichi. Aḡuyakti tavsiaḡiksaḡaruatun, tainnatun ilumun illusi God-mun, sulii aḡuyakti satqagutituqtuutun qatikkaḡnaiḡutaḡivlugu, tainnatulli iḡuuniḡaḡitchi nalaunḡaruakun.^q ¹⁵Aḡuyaktitun anḡiqpaktuqtuutun puukayasiasuḡiḡuni, tainnatulli itqanaitchitichi quliaqtaḡisaalukkumiḡaḡlugu tusaayugaḡiksuuaq aḡuyautairrutauruaq.^r ¹⁶Ataramik suaḡali ukpiḡurri Ataniḡmun, Tuunḡaum anniaḡitchumagaasi, aḡuyaktim akkiḡautaata qamitqataḡmatun ikualaruat qaḡrunḡi akilḡimi.^s ¹⁷Aḡuyakti-sulii aḡuyaunnamun nasauttamiḡun niaqquaqtaiḡimmatun, tainnatulli annaurraunivsi pitchaiḡiḡaasi pigiitcheuamun. Sulii God-im uqaluḡi Ilitqusiqḡiksuam qaisaḡi ilivsiḡḡun savikpagimmatun illugich.^t ¹⁸Taamna iluqaan pisiuḡ aḡaayutitigilugu, apigilugu God ikayuqulusi. Supayaḡuvsi aḡaayyuḡłusi Ilitqusiqḡiksuam piyummiqpaasi. Taamna pisigitugu nipuḡaitchitichi sulii suuramikunnii qapiḡnasi, aḡaayyutilugillu ataramik God-im iḡuḡi.^u ¹⁹Aḡaay yutiluḡalu uvaḡa, God-mun aitchuquluḡa uqaluksramnik, uqaqtuksraḡuḡaḡiguma uqaurriyumaḡa sapiqsrautaiḡluḡa, iḡitcheḡipkallalugulu tusaayugaḡiksuam kaḡiqsiḡaitcheuḡa. ²⁰Taamna tusaayugaḡiksuuaq pisigitugu uvaḡa Atanḡum kivḡaksraḡtaḡa tigutaḡtauruḡa. Aasii kiikaa aḡaayyusitichi tusaayugaḡiksuuaq uqautigiyumagiga taluqsraḡaiḡluḡa uqausiksraḡtun.

^k 6.1 Col 3.20. ^l 6.2-3 Ex 20.12; Dt 5.16. ^m 6.4 Col 3.21. ⁿ 6.5-8 Col 3.22-25.

^o 6.9 a Col 4.1. b Dt 10.17; Col 3.25. ^p 6.11-17 Ro 13.12-14; 1 Th 5.8. ^q 6.14 a Is 11.5. b Is 59.17.

^r 6.15 Is 52.7. ^s 6.16 Ps 7.13. ^t 6.17 a Is 59.17. b He 4.12. ^u 6.18-20 Col 4.2-4.

Paġlasuiqsaagutit

²¹Paŋmapak iḷisimatqummigivsi qanuqitilaamnik suliqitilaamniglu, Tychicus piviuttaġirauruam aniqatim suli kivgaulluataqtuam Ataniġmun quliaqtuaġutiniagaasi supayaanik uvapkun.^{v w} ²²Tiliñiaġiga ilivsiññun taamnapiagataq pisigilugu, iḷisimatqulusi qanuqitilaaptiñnik, suli ilaanun qapiñaisaaqulusi. ²³God-iptuq Aapauruam Atanġuvlu Jesus Christ tutqiutiqaqtillisi piviuttaqutiqaqtillusiḷu iluqaiññun aniqatinun, ukpiġutiqaqtillusiḷu. ²⁴Nagl iktuutiqqak illi iluqaiññun piviuttaqsriruanun Ataniptiñnik Jesus Christ-mik nuḡulaitchuamik piviuttaqqunmik.

---

^v 6.21 Ac 20.4; 2 Ti 4.12. ^w 6.21-22 Col 4.7-8.